

Predmet C-15/24 PPU [Stačev]ⁱ**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

11. siječnja 2024.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sofijski rajonen sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

11. siječnja 2024.

Optuženik u kaznenom postupku:

CH

Druga stranka u postupku:

Sofijska rajonna prokuratura

Predmet glavnog postupka

Postupak se odnosi na dvije razbojničke krađe koje su počinjene i kažnjive kao produljeno kazneno djelo na temelju članka 198. stavka 1. u vezi s člankom 26. stavkom 1. Nakazatelenog kodeksa Republike Bugarske (Kazneni zakonik, u daljnjem tekstu: NK). Optuženik CH trenutačno se nalazi u istražnom zatvoru.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za tumačenje odredbi prava Unije primjenjivih na predmet postupka (osobito u vezi sa zakonitošću postupovnih radnji izvršenih povredom prava na pristup odvjetniku) na temelju članka 267. UFEU-a

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen i ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

Prethodna pitanja

1. Jesu li u skladu s člankom 12. stavkom 2. Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima u vezi s člankom 47. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima nacionalni propis i sudska prakse na temelju kojih je sudu koji radi odlučivanja o izricanju ili izvršavanju odgovarajuće sigurnosne mjere ispituje pitanje postojanja osnovane sumnje u sudjelovanje okrivljenika u kaznenom djelu koje mu se stavlja na teret uskraćena mogućnost da ocijeni jesu li dokazi pribavljeni povredom prava okrivljenika na pristup odvjetniku iz te direktive kada su mu, kao osumnjičeniku, policijska tijela ograničila njegovo pravo na slobodno kretanje?
2. Je li udovoljeno zahtjevu poštovanja pravâ obrane i pravičnosti postupka u smislu članka 12. stavka 2. Direktive 2013/48 ako sud koji ispituje primjerenost sigurnosne mjere prilikom stjecanja vlastitog uvjerenja uzima u obzir dokaze pribavljene povredom zahtjeva te direktive kada su osumnjičeniku policijska tijela ograničila njegovo pravo na slobodno kretanje?
3. Ima li isključivanje dokaza pribavljenih povredom Direktive 2013/48 koje je proveo sud koji, unatoč suprotnim uputama višeg suda, ispituje pitanje primjerenosti sigurnosne mjere negativan učinak na zahtjeve iz članka 12. stavka 2. te direktive u vezi s člankom 47. stavcima 1. i 2. Povelje u pogledu pravičnosti postupka i dovodi li u pitanje nepristranost suda?
4. Ima li mogućnost, predviđena člankom 3. stavkom 6. točkom (b) Direktive 2013/48, da se u iznimnim okolnostima tijekom faze koja prethodi sudskom postupku privremeno odstupi od prava na pristup odvjetniku ako je poduzimanje trenutnog djelovanja istražnih tijela nužno za sprječavanje značajnih opasnosti za kazneni postupak, izravan učinak u predmetnoj državi članici EU-a ako ta odredba nije prenesena u njezino nacionalno pravo?
5. Poštuju li se jamstva iz članka 9. stavka 1. točaka (a) i (b) u vezi s uvodnom izjavom 39. Direktive 2013/48 ako je osumnjičenik, iako se u pisanom obliku odrekao prava na pristup odvjetniku, nepismen i nije bio obaviješten o mogućim posljedicama odricanja te naknadno pred sudom navede da nije bio upoznat sa sadržajem dokumenta koji je potpisao u trenutku kada su mu policijska tijela ograničila njegovo pravo na slobodno kretanje?
6. Isključuje li osumnjičenikovo odricanje, prilikom uhićenja, od prava na pristup odvjetniku na temelju odredbi Direktive 2013/48 obvezu tijela da ga neposredno prije poduzimanja svake sljedeće istražne radnje u kojem potonji sudjeluje obavijesti o pravu na pristup odvjetniku i mogućim posljedicama eventualnog odricanja od tog prava?

Navedene odredbe i sudska praksa Europske unije

Povelja Europske unije o temeljnim pravima, članak 47.

Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL 2013., L 294, str. 1. i ispravak SL 2023./48, L), uvodna izjava 39., članak 3. stavak 6. točka (b), članak 9. stavak 1. točke (a) i (b) te članak 12. stavak 2.

Presude Suda u predmetima C-608/21 i C-209/22

Navedene odredbe nacionalnog prava

Konstitucija na Republika Bulgaria (Ustav Republike Bugarske) (DV br. 56 od 13. srpnja 1991., na snazi od navedenog datuma, u daljnjem tekstu: Ustav)

Članak 5. (1) Ustav je zakon najvišeg ranga i drugi zakoni ne mogu biti u suprotnosti s njim.

(2) Odredbe Ustava imaju izravan učinak.

Članak 30. (1) Svatko ima pravo na osobnu slobodu i nepovredivost.

(2) Nikoga se ne smije uhititi, pretražiti niti se smije na bilo koji drugi način zadirati u njegovu osobnu nepovredivost, osim pod uvjetima i u postupku koji su utvrđeni zakonom.

(3) U neodgovidim slučajevima koji su izričito predviđeni zakonom nadležna državna tijela mogu uhititi građanina i o tome odmah obavijestiti pravosudna tijela. U roku od 24 sata od uhićenja pravosudno tijelo odlučuje o njegovoj zakonitosti.

(4) Svatko, nakon što je uhićen ili optužen, ima pravo na odvjetnika.

Zakon za Ministerstvo na vatrešnite raboti (Zakon o Ministarstvu unutarnjih poslova, DV br. 53 od 27. lipnja 2014.)

Članak 72. (1) Policijska tijela mogu zadržati osobu:

1. za koju postoje indicije da je počinila kazneno djelo;

[...]

(5) [...] Od trenutka svojeg zadržavanja osoba ima pravo na branitelja, pri čemu se zadržanu osobu mora također informirati o tome da se može odreći branitelja te o

s tim povezanim posljedicama kao i o pravu na šutnju u slučaju zadržavanja na temelju stavka 1. točke 1.

Članak 74. (1) Osobama navedenima u članku 72. stavku 1. izdaje se pisani nalog za zadržavanje.

(2) U nalogu za zadržavanje iz stavka 1. navode se: [*sadržaj naloga*], osobito činjenični i pravni razlozi zadržavanja; pravo osobe da pred sudom osporava zakonitost zadržavanja; pravo na odvjetnika od trenutka zadržavanja;

(3) Zadržana osoba ispunjava izjavu da je upoznata sa svojim pravima i da namjerava ostvariti ili ne ostvariti svoja prava iz stavka 2. točke 6. podtočaka (b) do (f). Nalog za zadržavanje potpisuju policijsko tijelo i zadržana osoba.

(4) Odbijanje ili nemogućnost zadržane osobe da potpiše nalog za zadržavanje potvrđuje se potpisom svjedoka.

Nakazatelen kodeks (Kazneni zakonik, DV br. 26 od 2. travnja 1968., na snazi od 1. svibnja 1968.)

Članak 26. [...] (1) Odredbe članka 23. do 25. ne primjenjuju se u slučaju produljenog kaznenog djela, odnosno u slučaju izvršenja dviju ili više radnji koje zasebno predstavljaju jedan ili više sastavnih elemenata istog kaznenog djela, a počinjene su tijekom neprekidnog razdoblja, u istim okolnostima i s istovrsnim stupnjem krivnje, pri čemu se naknadne radnje u objektivnom i subjektivnom smislu čine kao nastavak prethodnih radnji.

(2) U slučaju produljenog kaznenog djela počinitelj će se kazniti uzimajući u obzir ukupnost radnji koje čine kazno djelo te posljedica prouzročenih njime i relevantnih sa stajališta kaznenog prava.

Članak 198. (1) [...] Tko uporabom sile ili prijetnjom oduzme tuđu pokretnu stvar s namjerom da ju protupravno prisvoji, kaznit će se zbog razbojništva kaznom zatvora u trajanju od tri do deset godina.

Nakazatelno-procesualen kodeks (Zakonik o kaznenom postupku, DV br. 86 od 28. listopada 2005., koji je na snazi od 29. travnja 2006., u daljnjem tekstu: NPK)

Članak 25. (1) [*Prekid kaznenog postupka u slučaju upućivanja zahtjeva za prethodnu odluku Sudu Europske unije*]

Članak 94. (1) Sudjelovanje branitelja u kaznenom postupku potrebno je ako: [*drugi slučajevi*] 6. je optuženik uhićen;

Članak 96. (1) [...] Osim u slučajevima iz članka 94. stavka 1. točaka 1. do 3. i točke 6., optuženik se u bilo kojem stadiju postupka može odreći prava na branitelja. Optuženika će se obavijestiti o posljedicama odricanja od prava na branitelja.

Članak 97. (1) Branitelj može sudjelovati u kaznenom postupku od trenutka uhićenja osobe ili podizanja optužnice protiv nje.

(2) Tijelo pred kojim se vodi predsudski postupak mora optuženika obavijestiti o njegovu pravu na odvjetnika i omogućiti mu da odmah kontaktira branitelja. Prije ispunjenja tih obveza ono ne smije poduzimati nijednu istražnu ni drugu postupovnu radnju uz sudjelovanje optuženika.

Članak 248. (izmijenjen – DV br. 63 iz 2017., stupio na snagu 5. studenoga 2017.)

(1) Na pripremnom ročištu raspravlja se o sljedećim pitanjima:

[...] (3) jesu li tijekom istražnog postupka počinjene bitne povrede postupka kojima su ograničen postupovna prava optuženika [*ili drugih osoba*];

5. [*druga pitanja*] određivanje branitelja, vještaka, tumača ili prevoditelja i [*druga pitanja*];

6. poduzete prisilne mjere;

[*druga pitanja*].

Članak 270. (1) Pitanje izmjene sigurnosne mjere može se postaviti u bilo kojem trenutku tijekom glavnog postupka. Ponovni zahtjev za izmjenu sigurnosne mjere može se podnijeti u istom stupnju isključivo u slučaju promijenjenih okolnosti.

Sažet prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 **CH** je državljanin Republike Bugarske. Nije obrazovan, ne vlada bugarskim jezikom te je bio prethodno osuđivan za kazneno djelo.
- 2 6. Rajonno upravljenie pri Stolična direkcia na vatrešnite raboti (Šesta policijska postaja Uprave Ministarstva unutarnjih poslova u Sofiji, Bugarska, u daljnjem tekstu: policijska postaja) pokrenula je 2. prosinca 2022. istražni postupak broj 2021/2022 jer je 2. prosinca 2022. oko 20:30 u Sofiji uporabom sile oduzeta tuđa pokretna stvar (ženska torbica) u posjedu osobe KL, na način da je torbica oštećenici otrgnuta iz ruku, što predstavlja kazneno djelo iz članka 198. stavka 1. NK-a. Policijska postaja pokrenula je 14. prosinca 2022. istražni postupak broj 2112/2022 jer je tog dana oko 20:30 u Sofiji oduzeta tuđa pokretna stvar (ženska torbica) u posjedu osobe MN, bez njezina pristanka, s namjerom protupravnog prisvajanja uporabom sile, odnosno na način da je snažnim povlačenjem torbica oštećenici otrgnuta iz ruku, zbog čega je potonja pala na pod, što predstavlja kazneno djelo iz članka 198. stavka 1. NK-a. **CH** je nakon pokretanja tih dvaju postupaka, 16. prosinca 2022. u 13 sati, na temelju naloga policijskog tijela uhićen u trajanju do 24 sata kako bi se osigurali podaci na temelju kojih se može utvrditi njegovo sudjelovanje u kaznenom djelu iz članka 198. NK-a u okviru drugog istražnog postupka pokrenutog 14. prosinca 2022.

- 3 **CH** je istog dana, 16. prosincu 2022. u 16:50, potpisao pisanu izjavu u kojoj je naveo da ne želi da ga brani branitelj po vlastitom izboru i o vlastitom trošku ni odvjetnik po službenoj dužnosti. Međutim, nije bio obaviješten o posljedicama odricanja od prava na branitelja. U pogledu izjave propisuje se da je službenik mora ispuniti ako je uhićena osoba nepismena ili ne može sam ispuniti tu izjavu i da se očitovanja volja te osobe moraju izraziti u prisutnosti svjedoka koji potpisom potvrđuje njihovu istinitost. U predmetnom slučaju nisu postojali potpisi policijskog službenika ni svjedoka.
- 4 Iz spisa ne proizlazi da je **CH** bio odmah obaviješten o razlozima njegova uhićenja, osobito ne o djelima koja mu se stavljaju na teret.
- 5 Odmah nakon njezina uhićenja 16. prosinca 2022. policijsko je tijelo od 13:10 do 13:25 saslušalo osobu **CH** kao svjedoka, a da pritom nije bio prisutan branitelj. Naznačeno je da je bio obaviješten o svojim pravima, da nije dužan sâmog sebe teretiti za počinjenje kaznenog djela i da može odbiti svjedočiti. **CH** je tijekom saslušanja priznao da je 14. prosinca 2022. sudjelovao u počinjenju razbojničke krađe ženske osobe u Sofiji, na način da joj je nasilno otrgnuo torbicu te je izjavio da je spreman pokazati policijskim tijelima mjesto na kojem je sakrio tuđu stvar. U zapisniku sa saslušanja navedeno je da je saslušanje održano u prisutnosti svjedoka **OR**-a, ali on to nije potvrdio svojim potpisom.
- 6 Također, 16. prosinca 2022., između 14:0 i 14:40 provedena je rekonstrukcija kaznenog djela uz sudjelovanje osobe **CH** i u odsutnosti branitelja, tijekom koje je **CH** doveo tijela kaznenog progona do mjesta na kojem se nalazila ukradena torbica. Zapisnik o istražnoj radnji sastavljen je uz sudjelovanje dvaju svjedoka te su napravljene i fotografije.
- 7 Istog dana, 16. prosinca 2022., između 15:50 i 16:20 pretražen je stan u kojem živi **CH** u njegovoj prisutnosti i u odsutnosti branitelja te su tijekom pretrage zaplijenjena odjeća i obuća. Istražne radnje navedene su u zapisniku, a sudjelovala su dva svjedoka; osim toga, napravljene su fotografije. Zapisnik je odobrio sudac Općinskog suda u Sofiji.
- 8 Nakon toga je 16. prosinca 2022. između 17:40 i 17:50, uz sudjelovanje osobe **CH** i u odsutnosti branitelja, neposredno utvrđena istovjetnost, pri čemu je oštećenica **MN** među četiri muške osobe prepoznala osobu **CH** kao počinitelja zločinačkog napada na nju. Zapisnik o istražnoj radnji sastavljen je uz sudjelovanje dvaju svjedoka te su napravljene i fotografije.
- 9 Ubrzo nakon toga, 16. prosinca 2022., od 18:05 do 18:15 poduzet je tjelesni pregled osobe **CH** (očevid), tijekom kojeg je opisana odjeća koju je nosio, a zaplijenjene su jakna i hlače koje je nosio. Zapisnik o istražnoj radnji sastavljen je uz sudjelovanje dvaju svjedoka te su napravljene i fotografije. U zapisniku je izričito navedeno da je **CH** odbio tjelesni pregled, a taj zapisnik odobrio je sudac Općinskog suda u Sofiji.

- 10 Sljedećeg je dana, 17. prosinca 2022., između 15:40 i 15:50, uz sudjelovanje osobe **CH** i u odsutnosti branitelja, u okviru prvog istražnog postupka br. 2021/2022 pokrenutog 2. prosinca 2022. pred policijskom postajom neposredno utvrđena istovjetnost, pri čemu je oštećenica KL među četiri muške osobe prepoznala osobu **CH** kao počinitelja zločinačkog napada na nju. Istražna radnja zabilježena je u zapisniku, a sudjelovala su dva svjedoka; osim toga, napravljene su fotografije.
- 11 Istog dana, 17. prosinca 2022., **CH** je odlukom državnog odvjetnika pri Sofijskoj rajonnoj prokuraturi (Općinsko državno odvjetništvo u Sofiji, Bugarska) u drugom istražnom postupku br. 2112/2022 koji se vodi pred policijskom postajom optužen za kazneno djelo iz članka 198. stavka 1. NK-a. Optuženiku **CH** je 17. prosinca 2022. u 18 sati po službenoj dužnosti određen kao branitelj odvjetnik Georgi Stoyanov iz Sofijske Advokacke Kolegije (Odvjetnička komora u Sofiji, Bugarska) s obzirom na to da je njegova obrana bila potrebna u skladu s člankom 94. stavkom 1. točkom 6. NPK-a, a o podignutoj optužnici obojica su obaviješteni u 18:10. Optuženik **CH** je odmah nakon toga, 17. prosinca 2022., između 18:20 do 18:30 saslušan te je naveo da je razumio optužbu, ali se odbio očitovati u tom pogledu.
- 12 Optuženik **CH** je odlukom državnog odvjetnika pri Općinskom državnom odvjetništvu u Sofiji od 17. prosinca 2022. uhićen na temelju članka 64. stavka 2. NPK-a u trajanju do 72 sata radi pripreme zahtjeva za određivanje istražnog zatvora kao sigurnosne mjere. Rješenjem od 19. prosinca 2022. Općinski sud u Sofiji prihvatio je zahtjev državnog odvjetnika te je osobi **CH** odredio najstrožu sigurnosnu mjeru sigurnosti, a tu je sudsku odluku 29. prosinca 2022. potvrdio Sofijski gradski sud (Gradski sud u Sofiji, Bugarska).
- 13 Odlukom Općinskog državnog odvjetništva u Sofiji od 5. siječnja 2023. oba su istražna postupka spojena zbog povezanosti dviju razbojničkih krađa, pa ih je policijska postaja nastavila voditi pod brojem 2112/2022.
- 14 Rješenjem od 13. lipnja 2023., koje je objavljeno na javnoj raspravi, vijeće Općinskog suda u Sofiji odbilo je zahtjev optuženika **CH** za izmjenu sigurnosne mjere koja mu je određena u obliku istražnog zatvora. Tu je sudsku odluku potvrdio 22. lipnja 2023. Gradski sud u Sofiji.
- 15 **CH** je odlukom Općinskog državnog odvjetništva u Sofiji od 26. srpnja 2023. optužen za počinjenje dviju razbojničkih krađa u razdoblju od 2. prosinca 2022. u 20:30 do 14. prosinca 2022. u 19 sati kao produljeno kazneno djelo na temelju članka 198. stavka 1. u vezi s člankom 26. stavkom 1. NK-a. **CH** i njegov branitelj po službenoj dužnosti obaviješteni su 7. kolovoza 2023. u 14 sati o izmijenjenoj optužbi te je optuženik tijekom saslušanja održanog istog dana između 14:10 i 14:20 izjavio da razumije optužbu, ali da osporava svoje sudjelovanje u dvjema razbojničkim krađama.

- 16 Branitelj, odvjetnik Stojanov, upoznat je 14. kolovoza 2023. sa spisom istrage. Sljedećeg dana, 15. kolovoza 2023., podignuta je pred Općinskim sudom u Sofiji optužnica protiv optuženika **CH** zbog produljenog kaznenog djela iz članka 198. stavka 1. u vezi s člankom 26. stavkom 1. NK-a, na temelju koje je pred tim sudom pokrenut redovni kazneni postupak NOHD br. 11234/2023. Državni odvjetnik je 16. kolovoza 2023. sudu dostavio pisani zahtjev branitelja po službenoj dužnosti za izmjenu određene sigurnosne mjere. Javna rasprava na temelju članka 270. NPK-a održana je 18. kolovoza 2023. radi razmatranja pitanja primjerenosti sigurnosne mjere te je rješenjem od istog dana ovo kazneno vijeće mjeru zamijenilo blažom sigurnosnom mjerom, odnosno obvezom javljanja.
- 17 U obrazloženju je navedeno da je optuženik **CH** uhićen 16. prosinca 2022. u 13 sati na temelju naloga policijskog tijela te da je u tom trenutku nastalo njegovo na odvjatnika u skladu s člankom 30. stavkom 4. Ustava. Tijela kaznenog progona nisu osigurala ostvarivanje tog prava, i to unatoč izjavi o odricanju od prava na branitelja, koja je ispunjena nakon uhićenja. Naime, uzimajući u obzir činjenične okolnosti predmetnog slučaja, odnosno nepismenost osobe **CH** i njezin iskaz na raspravi prema kojem nije bila svjesna dosega dokumenta koji joj je predočen, ne može se jasno zaključiti, osobito zato što ne postoji svjedok koji bi mogao potvrditi predmetnu činjenicu, da je dobrovoljno i svjesno donijela tu odluku.
- 18 U toj situaciji sud ne može u svrhu potrebne ocjene osnovane sumnje u sudjelovanje u kaznenom djelu koje se stavlja na teret uzeti u obzir nijednu istražnu radnju poduzetu nakon uhićenja optuženika, a prije optužbe protiv njega, to jest ispitivanje svjedoka, rekonstrukciju kaznenog djela, neposredno utvrđivanje istovjetnosti, tjelesni pregled i izvansudske izjave dane pred policijskim tijelima o sudjelovanju u kaznenom djelu. Osim toga, u skladu s člankom 3. stavkom 2. točkama (a) i (b) Direktive 2013/48, za razliku od nacionalnog prava Republike Bugarske, zakonodavac Unije predviđa pristup odvjetniku čak i prije uhićenja osobe, odnosno prije ispitivanja koje provodi policija ili druga tijela kaznenog progona ili pravosudna tijela odnosno nakon što istražna tijela ili druga nadležna tijela poduzmu istražne ili druge radnje prikupljanja dokaza. Isto tako, države članice na temelju članka 12. stavka 2. te direktive osiguravaju prilikom procjene izjava koje su dali osumnjičenici ili optužene osobe ili dokaza prikupljenih uslijed kršenja njihova prava na odvjatnika poštovanje prava obrane i pravičnosti postupka. Rok za prenošenje direktive istekao je 27. studenoga 2016., a u mjeri u kojoj su njome predviđena prava fizičkih osoba i uvedene obveze kako bi države članice poštovale ta prava, njezine odredbe imaju vertikalni izravni učinak.
- 19 Trenutačno je prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev jedini dokaz kojim se **CH** povezuje s objektivnim elementima prvog kaznenog djela koje mu se stavlja na teret, i to samo neizravno, iskaz svjedoka **QR**, koji navodi da od njega kupio mobilni telefon oštećenice **KL**, koji je stečen kaznenim djelom, a koji su naknadno zaplijenila tijela nadležna za provedbu istrage.
- 20 Na temelju tih razmatranja prvostupanjski sud smatrao je da je, neovisno o tome što je **CH** bio prethodno osuđivan i što su kaznena djela formalno počinjena za

vrijeme uvjetne osude koja mu je izrečena prethodnom osuđujućom presudom, uzimajući u obzir malen stupanj osnovane sumnji u njegovo eventualno sudjelovanje u kaznenom djelu i razdoblje zadržavanja u trajanju duljem od osam mjeseci, određeni istražni zatvoru trebao biti zamijenjen najblažom sigurnosnom mjerom predviđenom zakonom, odnosno „obvezom javljanja”, s obzirom na to da navedeni prikladni izvor informacija o sudjelovanju u jednoj od razbojničkih krađi, unatoč tomu što može opravdati prvobitno zadržavanje, ipak ne može opravdati nastavak najstrože osobne postupovne mjere tijekom sudskog stadija kaznenog postupka.

- 21 Nakon što je predstavnik Općinskog državnog odvjetništva u Sofiji podnio prigovor, Gradski sud u Sofiji je rješenjem od 7. rujna 2023. ukinuo odluku Općinskog suda u Sofiji i održao na snazi mjeru istražnog zatvora koja je određena protiv osobe **CH**. U obrazloženju žalbeni sud navodi da je Općinski sud u Sofiji pristran jer je „u suprotnosti s člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a zauzeo stajalište o pitanju krivnje te ocijenio valjanost prikupljenih dokaza i njihovu dostatnost”. Također je istaknuto da su „prava uhićene osobe **CH** stvarno povrijeđena jer nije osigurano pravo na odvjetnika”, ali da istodobno „ne postoji dokaz da je u postupku predviđenom zakonom podnesena žalba protiv tog zadržavanja” te da su „optuženik i njegov branitelj mogli ostvariti svoja prava”, i to prema posebnom zakonu kojim se predviđa odgovornost države za uhićenje koje provode policijska tijela u trajanju do 24 sata. Budući da nije bilo takve inicijative, Gradski sud u Sofiji naglasio je da se, „iako osobi **CH** za vrijeme uhićenja nije određen branitelj, radnje poduzete uz njegovo sudjelovanje ili bez njega do trenutka u kojem je protiv njega, kao optuženika, pokrenut sudski postupak ne čine nezakonitima i da ne gube svoju dokaznu vrijednost”.
- 22 Ovo kazneno vijeće je na prethodnom javnom ročištu održanom 2. listopada 2023. ponovno odlučilo o pitanju sigurnosne mjere te ju je zamijenilo „obveza javljanja” zbog nepostojanja opravdanih razloga za odstupanje od svojeg obrazloženja iznesenog u prethodnom postupku.
- 23 Nakon što je predstavnik Općinskog državnog odvjetništva u Sofiji podnio prigovor, Gradski sud u Sofiji je, zasjedajući u drugom sastavu, rješenjem od 7. studenoga 2023. ukinuo odluku Općinskog suda u Sofiji i održao na snazi mjeru istražnog zatvora koja je određena protiv osobe **CH**. Žalbeni sud je u svojem obrazloženju naveo dio dokaza prikupljenih u ovom predmetu koji se prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev ne odnose izravno na sudjelovanje osobe **CH** u dvjema razbojničkim krađama te je utvrdio da oni, promatrani kao cjelina, potkrepljuju „osnovanu sumnju u sudjelovanje optuženika”. Dodao je da „u okviru istražnog postupka u trenutku uhićenja optuženika nije utvrdio nikakvu povredu bitnih postupovnih pravila”, s obzirom na to da, „prema ustaljenoj sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava optuženiku ili osumnjičeniku treba dovoljno rano omogućiti pristup branitelju”, ali da to pravo „nije apsolutno”. Osim toga, taj je sud istaknuo da je **CH** bio nedvojbeno obaviješten o svojem pravu na pristup odvjetniku, što proizlazi iz toga što mu je policija dostavila presliku naloga o uhićenju i toga što je također potpisao pisanu izjavu o svojim

pravima, tako da nije bilo razloga da se prihvati stajalište Općinskog suda u Sofiji prema kojem „nije postojala obavijest o tom odricanju od prava na odvjetnika, odnosno da optuženik nije znao što je potpisao zbog toga što je nepismen”. Prvostupanjskom sudu također je upućena kritika zbog njegova „tumačenja Direktive 2013/48” s obzirom na to da je člankom 3. [stavko,] 6. iste direktive „predviđa mogućnost privremenog odstupanja od prava u stadiju koji prethodi sudskom postupku”.

Bitni argumenti stranaka u glavnom postupku

- 24 *[Navodi u pogledu pitanja treba li uputiti zahtjev za prethodnu odluku]*

Kratak pregled obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 25 Ovaj postupak odnosi se na eventualno sudjelovanje optuženika **CH** u kaznenom djelu koje mu se stavlja na teret i za koje kazneno odgovara, a sud koji je uputio zahtjev mora odlučiti o pitanju krivnje. Glavno pitanje koje se postavlja jest jesu li tijela nadležna za provedbu istrage poštovala pravo osobe **CH** na pristup odvjetniku na temelju Direktive 2013/48 prilikom njegova stvarnog uhićenja i prije nego što je ona formalno optužena, osobito s obzirom na proturječne stajališta ovog kaznenog vijeća i žalbenog suda o primjeni Direktive.
- 26 Sud najprije mora pojasniti jesu li u skladu s člankom 12. stavkom 2. Direktive 2013/48 u vezi s člankom 47. stavkom 1. Povelje nacionalni propis i sudska prakse na temelju kojih je sudu koji radi odlučivanja o izricanju ili izvršavanju odgovarajuće sigurnosne mjere uskraćena mogućnost da ocijeni jesu li dokazi pribavljeni povredom prava okrivljenika na pristup odvjetniku. To se pitanje postavlja s obzirom na prvu odluku koju je Gradski sud u Sofiji donio u rješenju od 7. rujna 2023. jer je njome u potpunosti isključena ta ovlast prvostupanjskog suda. Kako bi se ispitala pravilnost stajališta koje zastupa žalbeni sud, valja također odgovoriti na pitanje bi li se udovoljilo zahtjevu poštovanja pravâ obrane i pravičnosti postupka u smislu članka 12. stavka 2. Direktive 2013/48 ako sud koji ispituje primjerenost sigurnosne mjere prilikom stjecanja vlastitog uvjerenja uzima u obzir dokaze pribavljene povredom zahtjeva te direktive kada su osumnjičeniku policijska tijela ograničila njegovo pravo na slobodno kretanje. Sud koji je uputio zahtjev podsjeća na to da je Sud više puta razmatrao sustavan problemom zbog toga što Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informiranje u kaznenom postupku i Direktiva 2013/48, u dijelu u kojem se odnose na osumnjičenike, nisu pravilno prenesene i primijenjene s obzirom na to da je taj pojam ne postoji u Republici Bugarskoj (vidjeti presude C-608/21 i C-209/22).
- 27 Načelna mogućnost suda koji odlučuje o sigurnosnoj mjeri da ispita jesu li prilikom izvođenja dokaza poštovana prava osumnjičenika ili optuženika koja proizlaze iz Direktive 2013/48 odlučujuća je za ocjenu postoji li osnovana sumnja da je on sudjelovao u kaznenom djelu koje mu se stavlja na teret. Sud koji je

- uputio zahtjev smatra da se poštovanje pravâ obrane i pravičnosti postupka na temelju članka 12. stavka 2. navedene direktive treba osigurati ne samo prilikom donošenja pravomoćne sudske odluke kojom se odlučuje o krivnji osobe, nego i prilikom ocjene treba li, i koju, sigurnosnu mjeru odrediti ili izvršiti protiv te osobe.
- 28 Nadalje, također s obzirom na prvu odluku koju je Gradski sud u Sofiji donio u rješenju od 7. rujna 2023. kao i prigovor pristranosti koji se upućuje sudu koji je uputio zahtjev, Sud treba razmotriti i pitanje ima li isključivanje dokaza pribavljenih povredom Direktive 2013/48 koje je proveo sud koji, unatoč suprotnim uputama višeg suda, ispituje pitanje primjerenosti sigurnosne mjere negativan učinak na zahtjeve iz članka 12. stavka 2. te direktive u vezi s člankom 47. stavcima 1. i 2. Povelje u pogledu pravičnosti postupka i dovodi li u pitanje nepristranost suda.
- 29 U drugoj odluci koju je Gradski sud u Sofiji donio u svojem rješenju od 7. studenoga 2023. taj je sud utvrdio da se u posebnim okolnostima predmetnog slučaja primjenjuje članak 3. stavak 6. točka (b) Direktive 2013/48, kojim se predviđa mogućnost da se u iznimnim okolnostima tijekom faze koja prethodi sudskom postupku privremeno odstupi od prava na pristup odvjetniku ako je poduzimanje trenutnog djelovanja istražnih tijela nužno za sprječavanje ozbiljnih opasnosti za kazneni postupak. To stajalište podrazumijeva da Sud Europske unije treba odlučiti o tome ima li sporna odredba izravan učinak u predmetnoj državi članici EU-a s obzirom na to da nije prenesena u nacionalno pravo i da se njome ne dodjeljuju prava dotičnim fizičkim osobama. U tom pogledu valja napomenuti da prema mišljenju ovog kaznenog vijeća odredba članka 3. stavka 6. točke (b) Direktive 2013/48 nije izričito prenesena u nacionalno pravo jer je u očitoj suprotnosti s člankom 30. stavkom 4. Ustava, kojim se jasno i nedvosmisleno propisuje da pravo na odvjetnika nastaje u trenutku uhićenja ili optužbe, odnosno da nije dopušteno njegovo odgađanje.
- 30 Sljedeće pitanje relevantno za donošenje odluke u ovom predmetu koje Sud treba razjasniti jest poštuju li se jamstva iz članka 9. stavka 1. točaka (a) i (b) u vezi s uvodnom izjavom 39. Direktive 2013/48 ako je osumnjičenik, iako se u pisanom obliku odrekao prava na pristup odvjetniku, nepismen i nije bio obaviješten o mogućim posljedicama odricanja te naknadno pred sudom navede da nije bio upoznat sa sadržajem dokumenta koji je potpisao u trenutku kada su mu policijska tijela ograničila njegovo pravo na slobodno kretanje. Razlozi suda koji je uputio zahtjev [za postavljanje tog pitanja] proizlaze iz prve odluke Gradskog suda u Sofiji iz rješenja od 7. rujna 2023. (vidjeti t. 21. ovog zahtjeva).
- 31 Konačno, Sud također treba pojasniti isključuje li osumnjičeničnikovo odricanje, prilikom uhićenja, od prava na pristup odvjetniku obvezu tijelâ da ga neposredno prije poduzimanja svake sljedeće istražne radnje u kojem potonji sudjeluje obavijesti o pravu na pristup odvjetniku i mogućim posljedicama eventualnog odricanja od tog prava. Iako se prema nacionalnom pravu suda koji je uputio zahtjev uhićena osoba može odreći od prava na branitelja, takvo odricanje nije

dopušteno ako je protiv te osobe formalno podignuta optužnica. Ta posebnost nacionalnog prava proizlazi iz ustaljene sudske prakse Vrhovnog kasacionog suda (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska) prema kojoj su prvotnim odricanjem uhićene osobe od prava na branitelja u slučaju ograničenja njezina prava na slobodno kretanje obuhvaćene sve naknadne istražne radnje koje se na nju odnose i koje su poduzete uz sudjelovanje te osobe prije nego što je potom optužena.

- 32 U ovom postupku također se postupalo u skladu s tom ustaljenom sudskom praksom bugarskog vrhovnog suda s obzirom na to da su nakon uhićenja osobe **CH** tijela nadležna za provedbu istrage poduzela brojne istražne radnje, odnosno ispitivanje svjedoka, rekonstrukciju kaznenog djela, neposredno utvrđivanje istovjetnosti i saslušanje, a da je nisu obavijestila o prirodi radnji i mogućim posljedicama niti joj prije svake radnje omogućile pristup odvjetniku.